

NOILE CONCEPTE OPERAȚIONALE ȘI VALENȚELE ACESTORA DE CONTRACARARE A RISCURILOR ȘI AMENINȚĂRILOR ASIMETRICE DE SECURITATE, ÎN OPERAȚIILE POSTCONFLICT

THE NEW OPERATIONAL CONCEPTS AND THEIR DIMENSIONS TO COUNTER SECURITY ASYMMETRIC RISKS AND THREATS IN POST CONFLICT OPERATIONS

Col. Th. Constantin ANDREI*

Mediul de securitate, specific zonelor traversate de conflicte, este unul deosebit de complex și des schimbător, iar combaterea riscurilor și amenințărilor asimetrice, cărora trebuie să le facă față zi de zi forțele participante la operațiile postconflict, reprezintă continue provocări pentru comandanți, în alegerea soluțiilor optime pentru protejarea personalului, tehnicii, materialelor și rezervelor, precum și pentru îndeplinirea misiunii.

Security environment, the specific areas crossed by conflicts, is particularly complex and frequently changing while control of risks and asymmetric threats, which optimal forces participating in post-conflict operations must cope with daily, are continuous challenges to commanders who choose solution to protect personnel, equipment, supplies and materials, and fulfill their mission.

Cuvinte-cheie: mediu de securitate; operații postconflict; contracararea riscurilor și a amenințărilor asimetrice.

Keywords: security environment; postconflict operations; control of risks and asymmetric threats.

Riscuri și amenințări asimetrice de securitate în perioada postconflict

Riscurile și amenințările asimetrice de securitate specifice perioadei postconflict se manifestă printr-o gamă variată de moduri de acțiune (mai ales terorism) sau de probleme de securitate (de exemplu traficul ilicit). În cele mai multe cazuri, ele provin de la entități nonstatale, care se opun noii ordini politice instaurate în urma unui conflict și au obiective și presupun activități variate. În toate cazurile, principala tactică este aceea de a evita contactul direct cu forțele militare naționale sau de coaliție, preferând să acționeze și să lovească prin surprindere, obiectivele care dețin o apărare fragilă.

Pentru multe entități și indivizi care operează într-un mediu conflictual, războiul asimetric este preferabil războiului convențional. Modul acesta de confruntare este utilizat, mai ales, împotriva acelor

ținte care, în mod curent, au o protecție scăzută sau nu sunt neprotejate.

Acțiunile asimetrice vor încerca o evitare a avantajelor adversarului încercând, în același timp, să exploateze slăbiciunile acestuia. Iminența confruntării cu aceste riscuri și amenințări netradiționale supune comunitățile de apărare occidentale la numeroase provocări, în special în termeni ce se referă la protecția forțelor. Identificarea acelor modalități eficiente de protejare a personalului, implicat în desfășurarea diverselor acțiuni militare, și care să se opună factorilor asimetrice, deține un loc central în preocuparea strategilor contemporani, prin care se încearcă pregătirea propriilor forțe armate pentru a fi apte să ducă operații într-un mediu operațional complex și volatil. Dezvoltarea domeniului, referitor la protecția forțelor, care să diminueze impactul amenințărilor asimetrice trebuie să obțină importanța meritată, astfel încât fiecare participant la operații postconflict să facă față tuturor provocărilor din mediul operațional.

În opinia mea, principalele riscuri și amenințări care afectează mediul de securitate în perioada postconflict sunt: activitatea insurgentă,

**Batalionul Nave Trecere Fluviale, Brăila*
e-mail: cnstntnandrei@yahoo.com

criminalitatea sporită, corupția și gestiunea ineficientă a treburilor locale, terorismul de sorginte extremist-religios, violențele de natură etnică sau generate de secte, insecuritatea granițelor.

1) *Activitatea insurgentă* – insurgența este definită ca „acțiunile unui grup sau ale unei organizații, adesea motivată ideologic, care caută să influențeze sau să împiedice schimbările politice ale autorităților guvernamentale într-o regiune, concentrându-se pe convingerea sau constrângerea populației prin folosirea violenței, subversiunii sau a influențării”¹. Insurgența este caracterizată de o luptă îndelungată a aspectelor politice, economice, sociale sau religioase. Deseori, ea încearcă să submineze autoritatea guvernului țării gazdă, prezentându-se ca o alternativă legitimă și credibilă. Pentru subminarea autorității guvernului țării gazdă este esențială câștigarea și menținerea sprijinului populației, prin influențarea acesteia atât prin metode de convingere, cât și prin coerciție.

Activitatea insurgentă constă adesea în acțiuni asimetrice de tipul atacurilor teroriste, concretizate în: atacuri sinucigașe, detonarea de mașini-capcană sau dispozitive explozive improvizate, luarea de ostatici, sau atacuri asupra personalităților politice sau religioase. Percepția acestor acte de violență necontrolată are un efect dezastruos asupra moralului populației, care manifestă tendința de a se orienta către zone mai puțin periculoase, părăsindu-și astfel locuințele. Nu are un leadership unic, ci este o rețea de rețele și beneficiază de participanți care cunosc în detaliu zonele locuite în care acționează, precum și infrastructura lor. Aceștia au scopuri diferite, printre care câștigarea controlului și a puterii locale, intimidarea populației civile sau alungarea forțelor multinaționale care acționează în zonă; armele și finanțarea provin din cadrul zonelor locuite în care ei acționează.

2) *Criminalitatea sporită* este un fenomen care, de asemenea, face viața insuportabilă pentru populație: jafurile, răpirile și omorurile devin comune; bande organizate de infractori și criminali prosperă, iar unele dintre ele chiar cooperează, finanțează, sau sunt finanțate de către insurgenți.

Criminalitatea este un domeniu sensibil și de importanță critică, întrucât poate presupune și corupția unei părți însemnate a oficialilor guvernamentali la nivel central și local. Forțele militare și de securitate locale pot proteja sau chiar participa la activitățile infracționale, ceea ce poate transforma criminalitatea într-o problemă deosebit

de periculoasă pentru actul de guvernare. Una dintre căile de rezolvare a acestei probleme o poate constitui abordarea cuprinzătoare, care să includă acțiuni politice și economice, precum și reforma sectorului de securitate.

3) *Corupția și gestiunea ineficientă a treburilor locale* se concretizează în: ineficiența administrației locale, lipsa de transparență și de responsabilitate a autorităților, tendințele autoritariste, birocrăția excesivă, expertiza redusă în domenii de importanță vitală, lipsa de realism a programelor, capacitatea redusă a autorităților de a gestiona urgențele civile. Toate acestea subminează încrederea populației în autoritățile locale și pot constitui o amenințare semnificativă asupra stării de securitate, în perioada postconflict.

4) *Terorismul de sorginte extremist-religios* – acest fenomen reprezintă cel mai dăunător flagel îndreptat împotriva valorilor fundamentale pe care se întemeiază o comunitate, reprezentat de viața și libertatea oamenilor, democrația, cultura și tradițiile popoarelor. Găsind în zonele locuite afectate de conflict, un teren favorabil pentru amplasarea de noi baze și desfășurarea de antrenamente și operații, rețelele teroriste beneficiază totodată de mijloace financiare și de comunicare rapide, de infrastructura și sprijinul oferite de organizații extremiste, ori de asistența unor autorități locale corupte și lipsite de capacitatea de a governa în mod democratic. Consecințele acțiunilor teroriste pot fi devastatoare, prin provocarea de pierderi mari de vieți omenești, distrugerii materiale de mare amploare sau prin posibilul acces la armele de distrugere în masă.

5) *Violențe de natură etnică sau generate de secte* reprezintă, de asemenea, una dintre cele mai mari amenințări la adresa stării de securitate favorizând actele de dezordine și acțiunile subversive. Actele de dezordine sunt motivate infracțional, economic sau politic. Ele caută să dezorganizeze, să provoace autoritățile sau să le atragă atenția asupra unor probleme de interes. Adeseori, actele de dezordine apar și se dezvoltă fără a avea o direcționare foarte clară și ca o formă de manifestare a nemulțumirilor sau a nedreptății resimțite de o parte a populației. Aceste sentimente, precum și actele efective de dezordine reprezintă baze excelente de recrutare pentru mișcările insurgente și extremiste.

Acestea caută să submineze puterea militară, economică, psihologică ori politică sau moralul unei autorități guvernamentale. Subversiunea produce efecte maxime atunci când se desfășoară cu consecvență, pe o perioadă cât mai îndelungată.

Eforturile subversive nonviolente includ utilizarea mișcărilor politice, propaganda, agitația, infiltrarea în agențiile guvernamentale sau proteste civile nonviolente (greve sau demonstrații publice pașnice). Acțiunile violente, cum ar fi acțiunile de guerilă și actele de sabotaj, pot avea, de asemenea, efecte subversive.

Întrucât zonele afectate de conflict prezintă mai toate condițiile necesare, competiția între diferite secte sau grupuri etnice și politice pentru putere economică și politică poate degenera în violențe incontrollabile. Dacă aceste violențe părăsesc cadrul local și se extind la nivel național, un război civil devine inevitabil.

6) *Insecuritatea granițelor* – în cazul zonelor locuite situate la limita dintre state. Frontierele insuficient controlate și securizate favorizează: traficul ilegal de armament, muniții și explozivi; traficul de droguri; migrația ilegală și traficul de ființe umane.

Utilizarea amenințărilor asimetrice este apanajul, în mod special, al actorilor nonstatali, dintre care amintim grupările teroriste, luptătorii de gherilă, insurgenții, sau alte organizații ce aparțin grupărilor de crimă organizată transnațională fiind puse în practică prin tactici, metode și proceduri convenționale, dar din ce în ce mai mult prin cele neconvenționale. Actorii care fac apel la astfel de amenințări, manifestă o preocupare permanentă pentru îmbunătățirea formelor de acțiune asimetrică, prin care se urmărește atingerea obiectivelor propuse și care ar putea să le ofere un avantaj tactic, operativ sau strategic. În mod curent, prin utilizarea acestor amenințări, se urmărește valorizarea vulnerabilităților adversarului și, în același timp, evitarea contactului nemijlocit cu un inamic apreciat ca fiind mai puternic la toate capitolele.

Ca urmare, amenințările asimetrice pot avea un impact major asupra mediului de securitate din zonele traversate de conflicte militare. Din această cauză, elaborarea unei strategii coerente de luptă împotriva riscurilor și amenințărilor asimetrice, adaptată la condițiile concrete ale teatrului de operații, a devenit deosebit de actuală și necesară.

Valențele noilor concepte operaționale de contracararea riscurilor și amenințărilor asimetrice de securitate, în operațiile postconflict

În cadrul operațiilor postconflict este foarte dificil să fie evitate riscurile și amenințările asimetrice, deoarece asimetria prin natura sa

se bazează pe surprindere astfel că, actorii care le utilizează își îndreaptă acțiunile împotriva adversarilor mai puternici atunci când nivelul de alertă al acestora este coborât pentru a lovi ținte de valoare variabilă. Un bun exemplu îl constituie atacurile insurgenților din Afganistan care validează acest aspect al luptei împotriva forțelor de securitate afgane și ale forțelor ISAF (*International Security Assistance Force* – Forța Internațională de Asistență pentru Securitate). De asemenea, actorii care întreprind astfel de amenințări pentru a diminua decalajele de înzestrare, utilizează puterea psihologiei împotriva adversarilor mai puternici. Atacurile cu dispozitive explozive improvizate (DEI) sau atentatele sinucigașe care intensifică sentimentul de frică în rândul militarilor adversarului, dar și în rândul populației, reprezintă cel mai elocvent exemplu.

Analizii militari americani au realizat o analiză serioasă a amenințărilor asimetrice specifice confruntărilor militare elaborând o filosofie a confruntării în acest spațiu guvernat de un sistem de ecuații din zona probabilităților condiționate prin lansarea a *cinci concepte* care țin de asimetria strategică: *dominare a întregului spectru de misiuni, manevră dominantă, angajare de precizie, accentuare pe logistică, protecție multidimensională*². În aparență, este destul de dificil să se facă legătura între aceste concepte operaționale și problematica riscurilor sau a amenințărilor de natură asimetrică, mai ales cu aceea a contracarării unor asemenea pericole.

În cele ce urmează, voi prezenta o succintă analiză a virtuților de contracarare ce le oferă conceptele enunțate, posibil și altele, într-un conflict de natură asimetrică. De aceea, primul concept formulat de către americani – cel de *dominare a întregului spectru de misiuni* – trebuie tradus prin ceea ce numim capacitate de cunoaștere permanentă a situației și de flexibilitate opțională. Ca urmare a acestui concept, forțele de coaliție, participante la operații multinaționale, trebuie să cucerească și să mențină inițiativa strategică, îndeosebi în zona confruntărilor asimetrice. În acest sens, trebuie pus accent pe strategiile informaționale, pe optimizarea activității de culegere a datelor și informațiilor, pe analiza lor și desprinderea concluziilor necesare pentru prevenirea surprinderii și zădărnicierea acțiunilor de punere a forțelor în fața faptului împlinit.

Manevra decisivă este, de regulă, la îndemâna celui care deține superioritatea, dar ea poate să se constituie într-un atu și pentru cel care nu dispune, neapărat, de avantajele asimetriei pozitive. În acest caz, existența forțelor instruite, a unui minimum de mijloace necesare, apte să acționeze pentru exploatarea avantajelor unor acțiuni asimetrice, în general atipice, care să se concentreze pe efecte în timp și spațiu, se constituie în tot atâtea soluții de rezolvare a asimetriei negative de contracarare a superiorității de toate nuanțele a unui potențial agresor.

Manevra decisivă concepută în acest mod vizează un nou cadru al spațiului operațional, diferit de cel actual, deoarece atât forțele, mijloacele, cât și obiectivele vizate vor fi diferite. Se pleacă, în acest sens, de la premisa că manevra va trebui să asigure aplicarea puterii de luptă selectiv, acolo unde inamicul se așteaptă cel mai puțin, exploatând rapid și eficient orice oportunitate ce se oferă în punctele cele mai vulnerabile ale spațiului de confruntare.

Angajamentul de precizie necesită, în mod obligatoriu, informații, presupunând acțiuni de identificare și localizare a obiectivelor de importanță strategică și operativă ale adversarului, dar care prezintă vulnerabilități apte să ofere oportunități în scopul lovirii cu eficiență a acestora.

Într-o confruntare asimetrică, angajamentul imaginat în acest fel presupune: forțe bine echipate, înzestrate și, mai ales, instruite; abilitatea de a identifica, selecta și lovi obiective aflate în oricare punct al spațiului de confruntare, în mod oportun și cu precizie; capacitatea de a asigura o evaluare precisă a situației, de angajare și reangajare a forțelor în acțiuni atipice, care să contracareze superioritatea adversarului; capacitatea de a minimaliza efectele distructive directe și colaterale ale loviturilor unui adversar ce deține superioritatea etc.

Forțele armate, dar nu numai, rămân vulnerabile la amenințările asimetrice, îndeosebi la cele informaționale și psihologice de precizie, la posibilitatea utilizării unor arme de nimicire în masă și a vectorilor purtători ai acestora, a terorismului, în special a celui urban. Toate aceste amenințări, ca și altele din această categorie, presupun o strategie și un angajament selectiv de precizie, pe fondul unei foarte bune cunoașteri. În consecință, concentrarea pe informații se justifică mai mult ca oricând, iar eforturile informaționale trebuie orientate mai mult către amenințările netradiționale, îndeosebi cele asimetrice.

În ceea ce ne privește, procesul de obținere, analiză, procesare și distribuire a informațiilor este, cu siguranță, mai dificil, tocmai din cauza lipsei tehnologiilor în domeniu. Aceasta, însă, nu-i diminuează nicidecum importanța, obligând organismele specializate să utilizeze absolut toate sursele de informații, inclusiv pe cele care par, la prima vedere, ca fiind depășite.

Protecția multidimensională (vulnerabilitatea minimă) a forțelor proprii vizează întreaga gamă de amenințări, inclusiv cele de natură asimetrică, devenite tot mai prezente în ultima perioadă. Ele, de fapt, sunt și foarte greu de identificat.

Protecția multidimensională și, deci, vulnerabilitatea minimă trebuie să se caracterizeze prin capacitatea forțelor noastre de a limita libertatea de acțiune a adversarului. Este posibil însă un asemenea lucru? Acest lucru este posibil, cu condiția asigurării unui control subtil al spațiului de confruntare și al asigurării condițiilor pentru: cunoașterea modului de acțiune al adversarului, al mijloacelor și sistemelor de cercetare-lovire ale acestuia, precum și a vulnerabilităților ce le prezintă; identificarea și monitorizarea propriilor vulnerabilități ce pot constitui ținte (obiective) ușor de atins de către adversar; cunoașterea riscurilor la care forțele noastre pot fi expuse, limitarea pierderilor produse prin luptă și eliminarea, pe cât posibil, a celor colaterale; existența, în permanență, a unei strategii de protecție individuală și colectivă, care să vizeze pericolele majore la care sunt expuse forțele proprii, dar, mai ales, cele rezultate din confruntarea asimetrică.

Conceptul protecției multidimensionale vizează toate dimensiunile spațiale de acțiune armată în care s-ar putea manifesta agresiunea (terestră, aeriană, navală, cosmică ori informațională). Într-un mediu operațional fluid și, cel mai adesea, asimetric, surprizele pot să apară la tot pasul, iar noi trebuie să fim pregătiți să le facem față.

Flexibilitatea în gândire și acțiune a fost din totdeauna o caracteristică a marilor comandanți și o condiție a succesului. Ea însă trebuie cultivată și exersată cu mult timp înainte de a fi pusă în practică. Subliniem acest lucru, deoarece, în practica instruirii noastre, declarativ suntem de acord cu necesitatea adaptabilității, însă, în cadrul aplicațiilor și al jocurilor de război, cu greu își găsesc locul situații care să pună în evidență întreaga gamă a riscurilor și amenințărilor asimetrice. Rămânem, în schimb,

tributari unor situații și concepții tradiționale clasice, care nu solicită în măsură suficientă rezolvări conflictuale de natură asimetrică.

Concentrarea logistică presupune, pe lângă asigurarea libertății de acțiune a structurilor specifice, susținerea eficientă a tuturor acțiunilor într-un spațiu conflictual supradimensionat, dar, în același timp, punctual în privința intervențiilor de specialitate propriu-zise. Ideal ar fi ca logistica să nu se „vadă”, însă să fie mereu prezentă la locul și la momentul potrivit. Componentele propriu-zise pot fi ele însele ținta unor atacuri asimetrice, impunându-se o grijă deosebită pentru asigurarea protecției acestora.

Concluzie

Aplicarea în practică a noilor concepte operaționale, pe timpul ducerii operațiilor militare, cu precădere a celor postconflict, poate avea drept consecință diminuarea, în mod considerabil, a riscurilor și amenințărilor de securitate, specifice perioadei postconflict, însă acest lucru este condiționat de anumiți factori dintre care cei mai importanți considerăm a fi:

- nivelul de asimilare, la nivelul comandanților care își desfășoară activitatea în teren, a noilor tendințe referitoare la fenomenul militar;
- nivelul de cunoaștere a mediului operațional în care urmează să acționeze;
- nivelul de instruire și capacitățile forțelor de a opera într-un mediu operațional complex și volatil.

NOTE:

1 *Doctrina privind participarea la misiuni internaționale împotriva insurgenței*, ediția 2012.

2 Gl.bg.dr. Paul Vasile, *Asimetria strategică*, în Revista „Observatorul militar”, nr. 18 (8 - 14 mai 2001).

BIBLIOGRAFIE

Doctrina Armatei României, București, 2012.

Doctrina privind participarea la Operații Multinaționale Împotriva Insurgenței, București, 2012.

Gl.dr. Mureșan Mircea, gl.bg.(r) Văduva Gheorghe, *Războiul Viitorului, Viitorul Războiului*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

Gl.bg.dr. Vasile Paul, *Asimetria strategică*, în Revista „Observatorul militar”, nr. 18 (8 - 14 mai 2001).

Morgenthau Hans, *Politica între națiuni*, Editura Polirom, București, 2007.

Stăncilă Lucian, Pîrgulescu Ion, Constantin Eugen, *Operațiile postconflict*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.

Stăncilă Lucian, Stoian Gabriela, Constantin Eugen, *Abordarea cuprinzătoare a efectelor în operațiile postconflict*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2012.